

1.2.2013

Dnro 396/3/13

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pirkko Äijälä-Roudasmaa

TARKASTUS PUISTOLAN PALVELUTALOON 1.2.2013

Pöytäkirja

TARKASTUSPÖYTÄKIRJA ENNALTA ILMOITTAMATTOMASTA TARKASTUKSESTA HELSINGIN KAUPUNGIN PUISTOLAN PALVELUTALOON

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslinin pyynnöstä tehtiin ennalta ilmoittamaton tarkastuskäynti Puistolan palvelutaloon, josta yhden vanhuksen omainen ja tuttava ovat olleet yhteydessä oikeusasiamiehen kansliaan kertoen pitkittyneestä isosta remontista, josta on aiheutunut vanhuksille monenlaista melu-, pöly ym. asumishaittaa ja turvatomuutta.

Tarkastuskohde: Puistolan palvelutalo, os. Aksiisipolku 1, 00750 Helsinki

Tarkastusajankohta: 1.2.2013

Läsnä: Tarkastuskohteesta:
Puistolan palvelutalon johtaja Erja Lantinen ja osastonhoitaja Assi Lehtonen sekä osastonhoitaja Eeva-Kerttu Demirtas

Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta:
Oikeusasiamiehensihteerit Pirkko Äijälä-Roudasmaa ja Minna Verro-
nen

Aluksi:

Oikeusasiamiehen kanslian edustajat esittivät apulaisoikeusasiamies Maija Sakslinin antaman määräyskirjan tarkastuksen suorittamista varten ja kertoivat lyhyesti apulaisoikeusasiamiehen suorittamista tarkastuksista sosiaalihuollon laitoksiin. Koska kyse oli ennalta ilmoittamattomasta tarkastuksesta, selvitettiin, miksi näin suoritettavia tarkastuksia tullaan jatkossa lisäämään.

Vanhuksille ympärivuorokautista palvelua tarjoavissa laitoksissa haluttiin selvittää vanhusten saaman hoivan ja hoidon ihmisarvoa kunnioittavaa luonnetta, ja sitä, että kunnat huolehtivat myös heikommassa asemassa olevien kuntalaisten perustuslain 19 §:n mukaisesta oikeudesta sosiaaliturvaan ja huolenpitoon.

TARKASTUSKOHTTEEN TEHTÄVÄ

Helsingin sosiaaliviraston nettisivujen mukaan ”Puistolan palvelutalossa elää hyvinvoiva, elämänsä tyytyväinen vanhus. Toiminta-ajatuksena on tukea asukkaan itsenäistä ja turvallista asumista, sekä mahdollistaa asiakasta selviytymään kotona elämänsä loppuun asti.

Palvelutalossa hoidon perustana on yksilöllinen asukkaan itsemääräämisoikeutta kunnioittava hoito- ja palvelusuunnitelma, joka laaditaan yhdessä asukkaan, hänen läheisensä, vastuuhoitajan ja moniammatillisen hoitotiimin kanssa. Vastuuhoitaja vastaa yhdessä hoitotiimin kanssa asukkaan hoidosta.”

Hoitajat kertoivat, että pitkittynyt ja varsin raskas remontti on varmasti väsyttänyt monia vanhuksia, mutta vain muutama on purnannut asiasta. Vain yhden vanhuksen omainen ja tuttava ovat olleet asiasta yhteydessä johtajaan ja pitäneet asumista remontin keskellä epäinhimillisenä huonokuntoisille vanhuksille, joista useat vaativat ympärivuorokautista hoivaa.

PALVELUTALOSTA JA REMONTISTA

Palvelutalo on aloittanut toimintansa vuonna 1977. Kyse on kahdesta vanhasta kerrostalosta, joissa on kuusi kerrosta, ja jotka liitettiin toisiinsa nyt remontissa olevan keittiö- ja ruokailutilan sekä oleskelutilan avulla. Palvelutalo remontoitiin viimeksi vuonna 2002, jolloin huoneistoihin tehtiin invamitoitus ja monet asunnot saivat parvekkeet. Asuntoja on 106, joista pieniä kaksioita on 9. Asuntojen koot vaihtelevat 25,5 -41,5 m². Talossa on tilaa 116 vanhukselle, joista 36 paikkaa on nyt tyhjillään, koska remontin aikana taloon ei oteta uusia asukkaita. Hoitajien määrä on pidetty talossa ennallaan huolimatta vanhusten määrän vähenemisestä, jotta hoitajilla riittäisi paremmin aikaa ja apua vanhuksille.

Palvelutalon alakerrassa sijaitsevien yhteistilojen, ruokalan ja keittiön remontti sekä jokaiseen kerrokseen rakennettavien päätyhissien, porrastasanteiden turvallisuuden parantaminen ja paloturvallisuuden parantaminen (mm. uusi sprinklerjärjestelmä) alkoi 8/2011 ja aikataulut olivat tarkastushetkellä viivästyneet jo yli puolivuotta sovitusta.

Palvelutalon johtaja kertoi, että remontista vastaa Kiinteistö Oy Helsingin Palveluasunnot, jonka toimitusjohtajana toimii Tarja Närvänen. Yhtiön omistaa Helsingin kaupunki. Urakoitsijana toimii Rakennusliike Muhonen, joka teki halvimman tarjouksen urakasta. Hoitajat kertoivat remontin viivästymisen johtuvan heidän arvionsa mukaan useasta seikasta: - rakennussuunnittelussa on ollut puutteita, uutta rakennettaessa on ilmennyt vanhoja puutteita, jotka nyt korjattu, uusien turvamääräysten myötä remontti on laajentunut ja rakennussuunnittelija ja vastaava mestari ovat vaihtuneet jopa useampaan kertaan.

Remontin arvioitiin valmistuvan 1.4.2013, jolloin myös palvelutalon uusi ravintola aukeaisi laajennettuna lasiterassilla. Myös talon päätyihin sijoittuvat uudet hissit olisivat käytössä toukokuussa 2013. Hoitajat kertoivat, että olivat olleet iloisia remontin alkaessa, koska sitä oli jo kauan kaivattu ja pidetty tarpeellisena. Pitkittynyt remontti aiheutti kuitenkin väsymistä niin hoitajissa kuin asukkaissakin.

Remontti oli aiheuttanut epä mukavuutta. Vaaratilanteita oli pelätty mm. sähkökatkojen aikana, jolloin hoitajat joutuivat liikkumaan otsalamppujen valossa. Jotkut vanhuksat kärsivät kovasta porausmelusta ja silloin oli tarjolla kuulosuojaimia. Myös hissit olivat olleet joskus poissa käytöstä, ja tämä oli vaikeuttanut asukkaiden liikkumista. Kaikista tiedossa olevista ongelmista on pyritty tiedottamaan kaikille asukkaille paitsi henkilökunnan toimesta myös tiedotustaulun avulla ja asiakas-tv:n välityksellä.

Pöly, melu ja käytävien kylmyys ovat olleet isoja ongelmia. Vaikka käytäviin tuotiin jossain vaiheessa lämpöpuhaltimia, palvelutalon sähkövirrat eivät aina riittäneet, ja niin sähköt saattoivat katketa jostain muualta. Hoitajilla oli ollut ongelmia esim. asiakaskirjausten tekemisessä, kun tietokoneet jossain remontin vaiheessa toimivat vain satunnaisesti. Hissien toimimattomuus taas edellytti, että hoitajien oli vietävä rappuja pitkin ruuat kaikille liikuntavaikeuksista kärsiville. Kaikesta tästä huolimatta remontin aikana on toistaiseksi sattunut vain yksi remontista aiheutunut tapaturma, tämäkin henkilökunnan jäsenelle, joka oli toipunut vammastaan varsin nopeasti.

Tiedusteltaessa kuinka moni asukas on valittanut remontin tuomista haitoista, tarkastajille kerrottiin, että alle viisi asukasta ja vain yksi omainen. Vaikka väsymystä on vanhuksissa toki näkynyt, he ja heidän omaisensa ovat olleet lähinnä huolissaan hoitajien jaksamisesta. Vain yksi omainen on halunnut vaihtaa omaisensa toiseen paikkaan, mutta kun vanhus itse ei ole asiaa tuonut esiin, ja hänen omaisensakin ovat olleet asiasta erimielisiä, asiat eivät ole edenneet kokouksia pidemmälle. Muut asukkaat eivät ole muuttaneet remontin vuoksi. Asukasmäärä on vähentynyt remontin aikana luonnollisen poistuman kautta. Palvelutalon työntekijöistä kaksi hyvin allergista työntekijää vaihtoi työpaikkaa pölyoireiden johdosta.

TARKASTUSHAVAINTOJA

Tarkastajien tullessa sisälle Puistolän palvelutaloon, he havaitsivat, että remonti oli selkeästi käynnissä. Ulko-ovi oli auki, ja talossa liikkui työmiehiä. Lattiat olivat pahvein peitetyt ja isoja rakennuseriä oli paketoituna aulassa asukasperkin vieressä. Lattialla oli rakennuspölyä, josta kantautui porauksen ääniä, sähköjohtaja roikkui seinästä ja ilmoitustaulu oli lattialla.

Tarkastajat pitivät palvelutalon käytävien ja kokoustilojen ilmaa osin tunkkaisena ja käytävissä oli runsaasti rakennuspölyä nähtävissä ainakin toisen tilapäisen ruokalan edessä.

Joka kerroksessa on yksi kaksio tyhjennetty ja muutettu remontin ajaksi asukkaiden yhteistiloiksi, joissa vanhuksilla oli mahdollisuus viettää yhteistä aikaa. Tilat olivat tilapäisratkaisun oloiset.

Palvelutalossa oli ruokailu järjestetty kahdessa väliaikaisessa ruokailutilassa, jotka vaikuttivat varsin ahtailta. Ruokailu oli järjestetty useammassa vuorossa. Osa vanhuksista aterioi omissa huoneissaan.

Asuinkerrosten väliset portaat olivat erittäin jyrkät eikä niissä ollut välitasannetta kerrosten välissä, pitkät käytävät vaikuttivat huonosti valaistuilta.

Mikäli hissit eivät toimineet remontin aiheuttamien sähkökatkosten takia, tarkastajat arvioivat portaissa kulkemisen olevan äärimmäisen haastavaa sekä hoitajille että niille harvoille vanhuksille, jotka kykenivät portaita käyttämään. Jos sähkökatko on sammuttanut myös valot, hoitajat ovat joutuneet liikkumaan otsalamppujen valossa ja viemään ruokaa vanhusten omiin huoneisiin. Tätä tarkastajat pitivät äärimmäisen vaarallisena. Pelkona on myös, että vanhukset hätäntyvät omissa huoneissaan ja lähtevät pimeisiin käytäviin etsimään apua, jolloin vaara portaisiin putoamisesta on olemassa.

Todettakoon, että tarkastuksen jälkeisellä viikolla oli pitkään kestänyt sähkökatko, joka aiheutti monenlaista huolta ja hankaluutta hoidon järjestämiselle.

Tarkastajat pyysivät palvelutalon johtaja Erja Lantista toimittamaan pöytäkirjoja erilaisista tiedustelaisuuksista ja viranomaistarkastuksista, joissa on todettu ongelmia remontin toteuttamisesta ja viivästyemisestä. Lisäksi tarkastajat ottivat muutaman valokuvan sisääntuloaulasta, joista ilmenee remontin näkyvyys asukkaiden arjessa lähes päivittäin, koska ruokatilat sijaitsivat sisääntulon lähellä.

Tarkastajat tiedustelivat rollaattorilla sisään tulleelta rouvalta, millaista remontin keskellä oli ollut asua. ” Rankkaahan tämä on ollut, mutta eiköhän tämä nyt pian loppu.”

Tarkastajat arvioivat itse, että pitkäaikainen remontin keskellä asuminen on ollut erittäin koetelevaa sekä vanhuksille että hoitajille, ja Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden viraston tulisi arvioida huolellisesti, minkä kokoiset remontit ovat ylipäättään mahdollisia sen kohteissa, jos vanhukset joutuvat asumaan ja hoitajat työskentelemään remonttityömaalla. Viraston tulisi myös huolehtia siitä, että urakoitsijat pysyvät aikataulussa mm. riittävän töiden ennakkollisen suunnittelun ja valvonnan avulla.

Liitteet:

- Muistio 26.8.2011 Remontin informaatiotilaisuus Puistolan palvelutalon asukkaille ja heidän omaisilleen
- Neuvottelu Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen kanssa 20.12.2011
- Ympäristökeskuksen tarkastus Puistolan palvelutalossa 26.4.2012
- Kiinteistö Oy Helsingin Palvelutalot RVV katselmus 23.10.2012
- Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston katselmuspöytäkirja 23.10.2012
- Puistolan palvelutalon asukaskokous 5.2.2013
- Kiinteistö Oy Helsingin Palveluasunnot selvitys 8.2.2013
- Tarkastajien ottamat valokuvat 1.2.2013 sisääntuloaulasta
- Sähköpostit tarkastajan ja johtaja Erja Lantisen välillä ja Lantisen reklamaatio urakoitsijalle 6.2.2013 tapahtuneen pitkäkestoisen sähkökatkon takia

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslinin kannanotto:

Olen perehtynyt tarkastajien minulle laatimaan pöytäkirjaan ja sen liitteisiin. Puistolan palvelutalon tarkastushetkellä jo yli puolitoista vuotta kestäneestä remontin aikana palvelutalossa on asunut vanhuksia. Myös henkilökunta on työskennellyt remontin johdosta ajoittain jopa vaarallisissa olosuhteissa.

Tämän johdosta totean seuraavan.

Kun vanhukset asuvat tiloissa, joissa tehdään peruskorjausta, tulee erityistä huomiota kiinnittää heidän ja heitä hoitavan henkilökunnan hyvinvoinnin turvaamiseen. Peruskorjauksia toteutettaessa on huolehdittava siitä, että tilaajalla on riittävä ammattitaito tilauksen tekemiseen ja hankkeen valvomiseen.

Urakkaa kilpailutettaessa tulee selvittää ja sopia muun muassa

- hoivan ja siihen liittyvän muun toiminnan häiriöttömyydestä, muun muassa sopimalla työsken-
telyajoista rakennustyömaalla
- työaikaisista suojauksista ja riittävästä siivouksesta työaikana pölyn ja lian kulkeutumisen
estämiseksi
- palo- ja poistumistieturvallisuudesta ja työaikaisen turvallisuussuunnitelman laatimisesta,
siten että turvallisuustaso pysyy korjaustöiden aikana samana.

Mikäli asukkaiden ja henkilökunnan turvallisuutta ei pystytä remontin aikana turvaamaan, sosiaali- ja terveystieteiden viraston on jatkossa harkittava sopivien väistötilojen käyttöönottomahdollisuutta, kun se suunnittelee peruskorjauksia vanhainkodeissa. Käsitykseni mukaan Puistolan palvelutalon remontti ei ole toteutunut siten kuin vanhusten ja henkilökunnan turvallisuus olisivat edellyttäneet.